

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

“ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПОДДЪРЖАН
РЕЗЕРВАТ „СИНИ БРЯГ“

Решения за
по-добър живот

Приложение № 33

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД

*Проучване на флористичното, растителното и микологичното
разнообразие в поддържан резерват “СИНИ БРЯГ”*

ИЗГОТВИЛ: *доц. д-р Теньо Мешинев*

Ключовексперт: „флора“

гл. ас. д-р Кирил Василев

Експерт флора

СЪГЛАСУВАЛ: *инж. Любислав Ковачев*

Ръководител екип

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

Крайният доклад е част от инвентаризацията на биологичното разнообразие в резервата във връзка с подготовката на План за управлението му.

Преглед на публикациите върху флората и растителните съобщества на резерват „Сини бряг“

Видовете, екосистемите и природните местообитания на територията на резервата до момента не са били обект на проучване. Общи данни за буковата растителност в района на централна Стара планина се съдържат в работите на Радков (1963), Гарелков (1967), Маринов & Стоянова (1982), Маринов и др. (1987).

Според Радков (1963) относно типовете гора и горските формации в страната, горската растителност в резервата попада в средната леторастителна зона. Екологичните и фитоценотичните характеристики на буковите гори в са проучени от Маринов и др. (1987). В това изследване се анализира почвозадържаща, противоерозионна и хидрологична роля на буковите гори. Буковите ценози имат и съществено значение в задържането на замърсяващи въздуха частици, чрез голямата повърхност на надземна маса от листа, клони и стъбла. Маринов & Стоянова (1982) правят проучване върху еколого-типологичните характеристики на буковите гори в долния планински пояс в централна Стара планина. Според класификацията на буковите гори, която предлагат, буковите ценози в резервата са екологически най-близки до свежите и влажни типове букови гори. Това са гори, които се развиват по сенчести условия на месторастене с мощни, богати и добре овлажнени почви. Гарелков (1967) предлага класификация на буковите гори в Стара планина, базирана на климатичните и почвените условия, при които се развиват и индикаторната роля на тревната растителност. Тази класификация е направена в границите на 3 подпояса на бука – долен буков пояс (500-900 m. н.в), среден буков пояс (1000-1300 m. н.в) и горен буков пояс (над 1400 m. н.в).

ЕКОСИСТЕМИ И БИОТОПИ РАСТИТЕЛНОСТ

Резерват „Сини бряг“ се отличава с еднообразие на теренни форми, без разлики в изложението, мощността и влажността на почвите.

Въпреки ограничената площ и общо взето еднотипния характер на екологичните условия, в границите на резервата се наблюдават известни различия по отношение състава и структурата на растителните съобщества. На тази основа се формират и няколко различни по характер биотопи/екосистеми, които могат да бъдат класифицирани по следния начин:

1. Биотопна *Fagus sylvatica* с *Rubus hyrtus*
2. Биотоп на *Fagus sylvatica* с *Corylus colurna*
3. Биотоп на *Fagus sylvatica* с *Festuca drymea*
4. Биотоп на мъртвата дървесина

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 3

1. Биотоп на *Fagus sylvatica* с *Rubus hyrtus*

Формира се върху по-голямата част от резерватната територия. Обикновеният бук е представен от елитни дървета със семенен произход и има средно проективно покритие 0.8. Като субдоминант в приземните етажи, *Rubus hyrtus* образува почти плътно покритие, което затруднява преминаването на хора и животни. Създава се унифицирана среда, в която биологичното разнообразие от растителни видове е ниско. Видовете, които издържат конкуренцията на *Rubus hyrtus* в по-голямата си част имат ниски количествени оценки.

Общата площ на биотопът възлиза на 34,13 ха., или на 87,51 % от площта на резерватната територия.

2. Биотоп на *Fagus sylvatica* с *Corylus colurna*

Във високите части на резервата и в неговата югоизточна половина се получава не много често срещаната комбинация на съдоминанти в дървесния етаж между обикновения бук и турската леска. И двата вида са представени от елитни екземпляри с диаметър на стъблата над 35 см. И височина около 25 м. В този биотоп къпината има по-ограничено присъствие.

Общата площ на биотопът възлиза на 5,07 ха., или на 13 % от площта на резерватната територия.

3. Биотоп на *Fagus sylvatica* с *Festuca drymea*

Заема най-малка площ в сравнение с останалите биотопи. Разположен е в северозападната част на резервата и в по-ниските части на склоновете.

Festuca drymea (планинска власатка) доминира в приземните етажи с проективно покритие от 60-80 %.

Общата площ на биотопът възлиза на 0,29 ха., или на 0,74 % от площта на резерватната територия.

4. Биотоп на мъртвата дървесина

Дифузно разпръснат върху цялата територия, с по-големи струпвания в най-ниските части на резервата. Играе важна роля при формиране на подходяща среда за голям брой мъхове, гъби, и представители на животинския свят.

Карта на биотопите е представена в Приложение
Резерват „Сини бряг“ не е обхванат от проекта на НСЗП.

При нашето проучване цялата площ е отнесена към местообитанието от Директива 92/43 ЕЕС:

91W0 „Мизийски букови гори“

Екосистемите на територията на резервата са добре запазени и може да се възприемат, като първични. Поради резерватният режим на управление и трудно достъпния терен са слабо антропогенно повлияни. Горско-стопанските дейности в съседните територии през годините не са

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 4

повлияли негативно на биоразнообразието в резервата. Като цяло екосистемите в резервата съхраняват типично биоразнообразие.

Липсват данни за предходни проучвания свързани с екосистемите или отделните компоненти на биоразнообразието от територията на резервата, поради което не може да се направят изводи за евентуални промени настъпили в исторически план.

РАСТИТЕЛНОСТ

Класификация на растителността

Материали и методи при извършване на проучването

При проучването на растителното разнообразие в резервата може да се разграничат две фази на работа – камерална и теренна.

Камерална фаза

По време на тази фаза преди започването на активната теренна работа екипът се запозна с основните абиотични характеристики в границите на изследвания район по литературни данни.

Като част от камералната фаза бяха определени и събраните при теренните проучвания растения. Определянето на висшите растения (без мъховете) следва Делипавлов & Чешмеджиев (2003), но също така отделни справки са правени и с Кожухаров (ред.) (1992) и томовете на Флора на България I-X (Йорданов 1963-1979, Велчев 1982, 1989, Кожухаров 1995). Таксономичната схема на видовете от род *Koeleria* е по Humphries (1980). Видовете от род *Festuca* са определени след срез на приосновен лист и по определителната таблица на Кожухаров (1992).

Направените фитоценотични описания по време на теренната фаза са въведени в най-широко използваната в областта на фитоценологията база данни TURBOVEG (Hennekens & Schamineé 2001).

Направените фитоценотични описания са класифицирани синтаксономични категории (клас, разред, съюз, асоциация). Във връзка с правилното и коректно интерпретиране на данните направените описания са класифицирани до възможно най-ниското класификационно ниво. Получените резултати са сравнени с публикуваните изследвания за съответния тип растителност в страната и Европа.

За всяка растителна единица са коментирани екологичните условия, при които се развива. Посочена е информация и за природозащитния ѝ статус, наличието/отсъствието на фактори, които влияят неблагоприятно. Специално внимание е отделено на консервационните и реликтните видове, които се срещат в различните типове растителност.

По време на тази фаза беше изготвен и настоящият доклад.

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

15

Теренни проучвания

Теренните проучвания са проведени през месеците май и юли. Залагани са пробни площадки за изследване на растителността, следвайки методичния подход на Браун-Бланке (Braun-Blanquet 1965, Westhoff & van der Maarel 1973).

Пробните площадки са поставяни в хомогенни и представителни за растителните съобщества участъци. В европейската фитоценология липсва общоприето стандартизиране на размера на пробните площадки в зависимост от растителността, която се изследва (Dengler et al. 2009). Приема се, че размерът на пробната площадка трябва да е не по-малък от минималната територия за проявление на растителното разнообразие (ареал минимум), т.е. най-малката територия, в която се срещат поне 90% от всички видове, разпространени в него.

Размерът на пробните площадки е стандартизиран както следва: за тревна растителност - 16 m², а и за горска растителност – 100 m².

В границите на всяка пробна площадка се записват всички видове висши растения. Мъховете и лишите също са събирани и определени от специалисти в тези групи. Непознатите видове растения са хербаризирани и допълнително определени след справка с необходимата референтна литература и SOM. За всеки един вид е оценено неговото обилие и покритие в границите на площадката в проценти. Допълнително са отбелязани и видовете, които се срещат в близост до пробните площадки, но не попадат в тях.

По време на теренните проучвания е събрана информация и за екологичните условия за всяко фитоценотично описание. Параметрите, които са документирани, са следните:

Надморската височина, която е отчетена в метри с GPS апарат.

Изложението е измерено с компас, като се отчитат както основните 4, така и междинните на тях посоки.

Наклонът на склона е преценен окомерно. За описанията, които са на заравнени терени, е поставен наклон 0°.

Мощността на почвата е отчетена визуално в 3-степенна скала: 1 – плитки, 2 – средно-мощни, 3 – мощни.

Почвената влажност е оценявана визуално в 4-степенна скала: 1 – сухи, 2 – умерено влажни, 3 – влажни и 4 – преовлажнени.

В границите на площадките е отчитано и общото проективно покритие на висшите растения (в %), а освен него е отбелязвано и проективното покритие на дърветата, храстите, тревистите видове, мъховете и лихенизираните гъби (в %). За горските съобщества е измервана и оценявана и максималната височина на отделните дървесни и храстови етажи, както и средния диаметър на стъблата на дърветата в пробните площадки.

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

16

При теренните проучвания са направени 6 фитоценотични описания, които са представени в Приложение Фитоценотични описания в резерват "Сини бряг". Те са класифицирани към 1 клас, 1 разреда, 1 съюза и 1 асоциация.

Клас *Quercus-Fagetum* Braun-Blanq. et Vlieger in Vlieger 1937

Разред *Fagetalia sylvaticae* Pawł. et al. 1928

Съюз *Fagion sylvaticae* Luquet 1926

Асоциация *Asperulo-Fagetum sylvaticae* Sougnez et Thill 1959

От синтаксономична гледна точка територията на резервата е еднообразна и всички фитоценологични описания се отнасят към една асоциация.

Асоциация *Asperulo-Fagetum sylvaticae* в конкретния случай се отличава с цялостна еднородност на екологичните условия. Склоновете, които заемат съобществата имат северна компонента в изложението си. Почвите са средно-мощни и мощни, умерено влажни. В дървесния етаж преобладава обикновения бук. Дърветата са със семенен произход, с диаметър 35-45 cm. И височина 22-28 m. Склопеността на короните е средно 0,8. Буковата гора може да се оценява като елитен представител на този тип съобщества не само в България, но и в Европа. За съжаление – заема ограничена площ.

Интересен компонент на съобществата е турската леска, която се среща сравнително рядко у нас и тук е представена с елитни екземпляри, които по размери не отстъпват на бука.

В приземните етажи масово доминира *Rubus hirtus*, който достига проективно покритие до 80-100% и подтиска развитието на останалите тревни компоненти. В някои участъци от северозападната част се формира тревен етаж с доминиране на *Festuca drymeja* (планинска власатка).

В Приложение са представени фитоценологичните описания

Карта на растителността е представена в Приложение

ФЛОРА

Теренни проучвания

При проучването на флората и разнообразието на лечебните растения в границите на резервата е приложен трансектния метод. Предварително бяха планирани маршрутите за посещение, така че в максимална степен да бъде обхваната територията му. По време на теренните проучвания е изготвен списък на видовете висши растения в полеви бележник, като е събрана информация и за състоянието на популациите на консервационно значимите видове и лечебните растения. От находищата на тези видове, както и на инвазивните видове са снемани географски координати с Garmin (GPSmap 62st). Тези данни се използват при изготвянето на картите на консервационно значимите, лечебните и инвазивните видове.

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

Растенията, които не са определени на терен до вид са събрани, етикетирани и хербаризирани. По време на теренните проучвания са анализирани и заплахите оказващи отрицателно въздействие върху флората и популациите на видовете.

Камерална работа

По време на камералната фаза, събраните растения на терен са определени в лабораторни условия. Определянето на висшите растения (без мъховете) е по Делипавлов & Чешмеджиев (2003), но също така отделни справки са правени и по Кожухаров (ред.) (1992) и томовете на Флора на България I-X (Йорданов 1963-1979, Велчев 1982, 1989, Кожухаров 1995).

- При определянето на консервационния статус на видовете са направени справки с Petrova (2006), Petrova & Vladimirov (2009, 2010), Приложение 3 и 4 на Закона за биологичното разнообразие (2007), Червената книга на България (Пеев 2012), CITES (Secretariat 2010), Директива 92/43 на ЕЕС (1992) и Бернската конвенция (1979).
- Списъкът на лечебните растения е изготвен съобразно приложение 1 на Закона за лечебните растения (2000, 2006).

Мъхообразни

Материали и методи при извършване на проучването

Мъховата флора е проучена, чрез използване на трансектен метод – събиране на проби след обхождане на територията на резервата. Целта на този подход е да се установи богатството от видове в различни местообитания – горски и тревисти съобщества, открити скални излази, планински потоци и преовлажнени места по бреговете им. Таксономичната принадлежност на събраните образци е определена, по “Определител на мъховете в България” (Петров, 1975).

Местообитания от значение за опазване на мъховете

Видовете мъхове, които са установени на територията на резервата, са с широко разпространение в горските и тревните местообитания. Не са установени консервационно значими видове мъхове. Опазването на благоприятното състояние на заливните гори, както и тревните съобщества е от най-голямо значение за съхраняването на съществуващото видово богатство.

Литературен преглед

До момента на подготовката на настоящия план за управление липсват други публикувани или непубликувани данни за мъховата флора в резервата.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване на мъховете

Не са установени отрицателно действащи фактори за мъховете. Опазването на горските и тревните местообитания в защитената територия опазва и видовото богатство на мъховата флора.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

8

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Не са установени видове мъхове, които трябва да са обект на специални мерки.

Установени пропуски в познанията /степен на проученост

Преди теренните проучвания, свързани с изготвянето на настоящия план за управление на Р „Сини бряг“, не са провеждани изследвания на мъховата флора.

Богатство на таксоните, общ брой на видовете, общ брой и разпределение на видовете с природозащитен статут при мъховете

На територията на резервата са установени 9 вида мъхове, които се отнасят към 1 отдел, 1 клас, 7 семейства и 8 рода

Списък на установените мъхове в резервата:

отдел *Bryophyta* (листнати мъхове)

клас *Bryopsida*

семейство *Fissidentaceae*

1. *Fissidens taxifolius* Hedw.

семейство *Dicranaceae*

2. *Dicranella heteromalla* (Hedw.) Schimp.

семейство *Mniaceae*

3. *Rhizomnium punctatum* (Hedw.) T.J.Kop.

семейство *Leskeaceae*

4. *Pseudoleskeella nervosa* (Brid.) Nyholm

семейство *Brachytheciaceae*

5. *Brachythecium rutabulum* (Hedw.) Schimp.

6. *Brachythecium rivulare* Hedw.

7. *Brachytheciastrum velutinum* (Hedw.) Ignatov & Huttunen

Семейство *Hypnaceae*

8. *Hypnum cupressiforme* Hedw.

Сем. *Plagiotheciaceae*

9. *Plagiothecium cavifolium* (Brid.) Z.Iwats.

Лихенизирани гъби (лишеи)

Материали и методи при извършване на проучването

Проучванията са проведени по маршрутен метод. Определянето на събраните образци е осъществявано в лабораторни условия с помощта на определители и монографски студии за лихенизирани гъби.

Местообитания от значение за опазване на лихенизираните гъби

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 9

Видовете лихенизирани гъби, които са установени на територията на резервата, са с широко разпространение в горските и тревните местообитания. Не са установени консервационно значими видове лихенизирани гъби. Опазването на благоприятното състояние на заливните гори, както и тревните съобщества е от най-голямо значение за съхраняването на съществуващото видово богатство.

Литературен преглед

ПР „Сини бряг” е напълно непроучен по отношение на лихенизираните гъби. В научната литература няма публикуван нито един вид от тази територия.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване на лихенизираните гъби

Не са установени отрицателно действащи фактори за лихенизираните гъби.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Не са установени видове лихенизирани гъби, които трябва да са обект на специални мерки.

Установени пропуски в познанията /степен на проученост

Преди теренните проучвания, свързани с изготвянето на настоящия план за управление на Р „Сини бряг“, на негова територия не са провеждани изследвания по отношение на лихенизираните гъби.

Богатство на таксоните, общ брой на видовете, общ брой и разпределение на видовете с природозащитен статус при лихенизираните гъби

В резултат на теренните изследвания през 2014 г. в резерват „Сини бряг” са регистрирани **4** вида лихенизирани гъби. Всички се отнасят към Отдел *Ascomycota*, Пототдел *Pezizomycotina* и са разпределени в **1** клас, **2** подкласа, **3** разряда, **4** семейства и **4** рода.

Отдел *Ascomycota* (Торбести гъби)

Подотдел *Pezizomycotina*

Клас *Lecanoromycetes*

Разред *Umbilicariales*

Семейство *Umbilicariaceae*

1. *Lasallia pustulata* (L.) Mérat

Подклас *Acarosporomycetidae*

Разред *Acarosporales*

Семейство *Acarosporaceae*

2. *Sargogyne regularis* Körb.

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 10

Подклас *Lecanoromycetidae*

Разред *Lecanorales*

Семейство *Cladoniaceae*

3. Cladonia pyxidata (L.) Hoffm.

Семейство *Parmeliaceae*

4. Xanthoparmelia conspersa (Ach.) Hale

Макромицети

Материали и методи при извършване на проучването

Извършени са проучвания и инвентаризация на видовия състав на гъбите макромицети съгласно заданието, чрез прилагането на трансектния метод. Определянето на представителите е осъществено по макроскопски и микроскопски белези, с използване на съвременни определители и монографски разработки.

Местообитания от значение за опазване консервационно значимите макромицети

На територията на резервата не са установени консервационно значими гъбни видове. Най-голямо значение за опазването на гъбните ресурси имат горите на остроплодния ясен, летния дъб и полският бряст.

Литературен преглед

До момента на изготвянето на настоящия план за управление липсват други изследвания свързани с проучване на макромицетите от територията на резервата.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване на макромицетите

В резервата е отбелязано събиране на гъби и унищожаване на техни плодни тела. Фактор с потенциално значение е и слабото познаване на групата.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Наличните до момента данни не дават основание за посочване на видове макромицети, които да бъдат обект на специални мерки.

Установени пропуски в познанията /степен на проученост

Липсват целенасочени изследвания свързани с проучването на разнообразието от макромицети на територията на резервата. Поради това е необходимо инвентаризацията на тази голяма и важна организмова група да продължи и през следващите години по време на действие на плана за управление. Поради биологичните си особености гъбите изискват по-продължителни периоди за детайлно проучване.

Богатство на таксоните, общ брой на видовете, общ брой и разпределение на видовете с природозащитен статус при макромицетите

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

При теренните проучвания са установени 13 вида макромицети, които се отнасят към 2 отдела, 2 класа и 5 семейства. Не са установени консервационни видове макромицети.

Списък на макромицетите в резервата:

отдел *Basidiomycota* (Базидиални гъби)

клас *Agaricomycetes*

разред *Agaricales*

семейство *Marasmiaceae*

1. *Marasmiellus ramealis* (Bull. : Fr.) Singer

2. *M. rotula* (Scop. : Fr.) Fr.

3. *Megacollybia platyphylla* (Pers. : Fr.) Kotl. & Pouzar

семейство *Shizophyllaceae*

4. *Schizophyllum commune* Fr. : Fr.

разред *Polyporales*

семейство *Polyporaceae*

5. *Dichomyius campestris* (Quel.) Domanski & Orlicz

6. *Fomes fomentarius* (L. : Fr.) J. J. Kickx

7. *Trametes hirsuta* (Wulfen : Fr.) Pilát

8. *T. versicolor* (L. : Fr.) Lloyd

9. *Trichaptum bifforme* (Fr.) Ryvarden

10. *Tyromyces lacteus* (Fr. : Fr.) Mürrill

разред *Russulales*

семейство *Stereaceae*

11. *Stereum hirsutum* (Willd. : Fr.) Gray

12. *S. subtomentosus* Pouzar

отдел *Mycetozoa* (*Мухойсота*) (Лигави гъби)

клас *Мухогастрия*

разред *Physarales*

семейство *Physaraceae*

13. *Fuligo septica* (L.) F. H. Wigg.

Висши растения

Материали и методи при извършване на проучването

Теренни проучвания

При проучването на флората и разнообразието на лечебните растения в границите на резервата е приложен трансектният метод. Предварително бяха планирани маршрутите за посещение, така че в максимална степен да бъде обхваната територията му. По време на теренните проучвания е изготвен списък на видовете висши растения в полеви бележник, като е събрана информация и за състоянието на популациите на консервационно значимите видове и лечебните растения. От находищата на тези видове, както и на инвазивните видове са снемани географски координати с Garmin (GPSmap 62st). Тези данни се използваха при изготвянето на картите на консервационно значимите, лечебните и инвазивните видове. Растенията, които не са определени на терен до вид са събрани, етикетирани и хербаризирани.

По време на теренните проучвания са анализирани и заплахите оказващи отрицателно въздействие върху флората и популациите на видовете.

Камерална работа

По време на камералната фаза, събраните растения на терен са определени в лабораторни условия. Определянето на висшите растения (без мъховете) е по Делипавлов & Чешмеджиев (2003), но също така отделни справки са правени и по Кожухаров (ред.) (1992) и томовете на Флора на България I-X (Йорданов 1963-1979, Велчев 1982, 1989, Кожухаров 1995).

Данните за флората а обобщени в общ списък, в който е включена, както публикуваната информация до момента, така и тази получена при терените изследвания. В последствие са направени справки със следните литературни източници за определяне статуса на видовете, както следва:

При определянето на консервационния статус на видовете са направени справки с Petrova (2006), Petrova & Vladimirov (2009, 2010), Приложение 3 и 4 на Закона за биологичното разнообразие (2007), Червената книга на България (Пеев 2012), CITES (Secretariat 2010), Директива 92/43 на ЕЕС (1992) и Бернската конвенция (1979) Инвазивните видове са определени по Петрова и др. (2012), а реликтите по Kuzmanov (1969). Списъкът на лечебните растения е изготвен съобразно приложение 1 на Закона за лечебните растения (2000, 2006).

Литературен преглед

Липсват данни за минали проучвания на разнообразието на висшите растения, лечебните и консервационните видове на територията на резервата.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване на флористичните видове

Резерватният режим на управление на територията е изиграл ключова роля за опазването на флората и консервационно значимите видове. Не са установени фактори, които могат да окажат отрицателно въздействие върху флората.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки и причините за това

Не са установени видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки.

Установени пропуски в познанията /степен на проученост

Досега не е правено целенасочено проучване на флората на резерват „Сини бряг“. Основните пропуски в познанията са:

1. Недостатъчна проученост на флористичното богатство на защитената територия.
2. Липса на данни за популационните характеристики на ендемичните и консервационно значими видове.
3. Липса на данни за разнообразието на лечебни растения на територията на резервата, както и за локализацията, популационните характеристики и екологичните условия в находищата на редките и защитени лечебни представители.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 13

Обобщена информация за: богатство на таксоните, общ брой на видовете, общ брой и разпределение на видовете с природозащитен статут

Флората на резервата е представена от 100 вида висши растения (без мъховете), които се отнасят към 74 рода и 38 семейства. Пълен списък на видовете, както и информация за техния статус е представена в **Приложение**

Най-богатите на родове семейства са: *Poaceae* (5), *Asteraceae* (5), *Rosaceae* (4), *Lamiaceae* (4), *Apiaceae* (4), *Boraginaceae* (4), *Ranunculaceae* (4), *Brassicaceae* (3) и *Betulaceae* (3).

Най-богатите на видове семейства са: *Ranunculaceae* (7), *Poaceae* (6), *Scrophulariaceae* (6), *Lamiaceae* (5), *Asteraceae* (4), *Rosaceae* (4), *Apiaceae* (4), *Liliaceae* (4), *Brassicaceae* (3), *Caryophyllaceae* (3), *Betulaceae* (3), *Euphorbiaceae* (3), *Fagaceae* (3), *Oleaceae* (3), *Onagraceae* (3), *Plantaginaceae* (3) и *Rubiaceae* (3).

Родовете с ≥ 2 вида са: *Veronica* (5), *Ranunculus* (4), *Acer* (3), *Allium* (3), *Stellaria* (3), *Plantago* (3), *Sambucus* (3), *Polygonatum* (2), *Achillea* (2), *Cornus* (2), *Mercurialis* (2), *Quercus* (2), *Hypericum* (2), *Lamium* (2), *Fraxinus* (2), *Bromus* (2), *Galium* (2) и *Epilobium* (2).

Консервационно значими видове висши растения – състояние и характеристики.

На територията на резервата са установени 3 вида с консервационна значимост. Един вид – *Atropa bella-donna* (старо биле) е включен в Червения списък на висшите растения в България (Petrova&Vladimirov 2009), а в приложение 4 на Закона за биологичното разнообразие (2007) попадат *Ruscus hypoglossum* (подезичен залист) и *Lilium martagon* (петров кръст).

Пълен списък на консервационните видове висши растения е представен в приложение. Картирани са находищата на 2 вида – *Atropa bella-donna* (старо биле) и *Lilium martagon* (петров кръст).

Състояние на популациите на консервационните видове

Atropa bella-donna L. (старо биле) – видът е локално разпространен на територията резервата, по доловете, където са се формирали постоянни или временни поточета. Популацията е представена от десетки индивиди и е стабилна. Не са установени застрашаващи стабилността на популацията фактори.

Lilium martagon L. (петров кръст). – видът е представен в едно находище на територията на резервата, като са установени 6 индивида. Популацията е стабилна и не са установени застрашаващи я фактори.

На територията на резервата са установени 10 реликтни вида – *Betula pendula* (бяла бреза), *Carpinus betulus* (обикновен габър), *Fagus sylvatica* (обикновен бук), *Ulmus minor* (полски бряст), *Clematis vitalba* (обикновен повет), *Acer campestre* (клен), *A. pseudoplatanus* (планински явор), *Corylus avellana* (леска), *Hedera helix* (бръшлян), *Fraxinus excelsior* (планински ясен).

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
отдържавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

Лечебните растения в резервата. Обща характеристика.

Материали и методи при извършване на проучването

Теренните проучвания на лечебните растения са проведени през периода април-юли 2014 г., като е приложен трансектният метод. Маршрутите са подбрани така, че в максимална степен да обхващат територията на резервата и различните типове биотопи. За лечебни растения са възприети тези, включени в Закона за лечебните растения (2000). За лечебните видове, които са под специален режим на опазване и ползване съгласно Заповед №РД-83 от 03.02.2014 г., при теренните проучвания е събрана информация за типа на местообитанието, обилието и състоянието на популациите, както и наличието на заплахи. Взети са географски координати на установените находища на някои видове под специален режим на опазване от Закона за лечебните растения.

Литературен преглед

Липсват данни в научната литература за предишни проучвания на разнообразието на лечебните растения на територията на резервата.

Отрицателно действащи фактори и препоръки за опазване на лечебните растения

Не са установени отрицателно действащи фактори за лечебните растения.

Видове, които трябва да бъдат обект на специални мерки

Няма лечебни растения, които трябва да бъдат обект на специални мерки.

Установени пропуски в познанията /степен на проученост

Преди теренните проучвания свързани с изготвянето на настоящия план за управление на резерват „Сини бряг“ не са провеждани изследвания по отношение на лечебните растения.

Обобщена информация за: богатство на таксоните, общ брой на видовете, общ брой и разпределение на видовете с природозащитен статус

Във флората на резервата са установени 61 вида лечебни растения, които попадат в приложение 1 на Закона за лечебните растения (2000, 2006).

В състава на буковите гори основният ценообразовател е бука, който е и най-широко разпространеното лечебно растение на територията на резервата. Храстовият етаж е слабо развит и е формиран главно от подраства на бука и от единични храсти. Храстови видове, които са лечебни растения са *Acer campestre* (клен), *Hedera helix* (бръшлян), *Carpinus betulus* (обикновен габър). В трения етаж се срещат *Euphorbia amygdaloides* (горска млечка), *Mercurialis perennis* (многогодишен пролез), които имат проективно покритие от 5-25% в тревния етаж.

На територията на резервата 2 вида лечебни растения (1,7% от всички лечебни растения в резервата) са с природозащитен статус (**Приложение № 2 (Списък № 1)**). Един вид – *Atropa*

bella-donna (старо биле) е включен в Червения списък на висшите растения в България (Petrova&Vladimirov 2009), а в приложение 4 на Закона за биологичното разнообразие (2007) попадат *Lilium martagon* (петров кръст). Също така 2 вида (*Galium odoratum* (миризливо еньовче), *Atropa bella-donna* (старо биле)) са със специален режим на ползване и опазване съгласно Заповед на МОСВ № РД 83/2014.

При теренните проучвания по време на подготовката на настоящия план са картирани популациите на 9 вида лечебни растения – *Sambucus racemosa* (червен бяз), *Carpinus betulus* (обикновен габър), *Geranium robertianum* (зловонен здравец), *Mercurialis perennis* (многогодишен пролез), *Coryllus avellana* (леска), *Galium odoratum* (миризливо еньовче), *Euphorbia amygdaloides* (горска млечка), *Polygonatum multiflorum* (многоцветна момкова сълза) и *Acer platanoides* (шестил). Установените им находища на разпространение са представени като карта към плана за управление на резервата. Пълен списък на видовете лечебни растения е представен в **приложение**.

Характеристика на находищата на някои лечебни растения

***Polygonatum multiflorum* (L.) All.** (многоцветна момкова сълза) – видът е с ограничено разпространение на територията на резервата, като участва във формирането на тревния етаж в горските съобщества. Популацията е стабилна и е представена от десетки индивиди, но няма стопанска стойност. Няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

***Hedera helix* L.** (бръшлян) – участва в състава на горските съобщества и е стелеща лиана по земната повърхност, както и по храстовите и дървестните видове. **Популацията е стабилна, в добро състояние и е представена от десетки индивиди.**

***Cornus mas* L.** (дрян) – видът участва в състава на храстовия етаж в горските съобщества. Разпространен е на територията на целия резерват, като популацията му е представена от десетки индивиди, но няма стопанска стойност.

***Euphorbia amygdaloides* L.** (горска млечка) – видът е широко разпространен в резервата, като популацията му е представена от стотици индивиди, но няма стопанска стойност. Няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

***Geranium robertianum* L.** (зловонен здравец) – видът е широко разпространен на територията на резервата, като популацията му е представена от стотици индивиди. Няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

***Sambucus racemosa* L.** (червен бяз) – видът е разпространен на територията на целия резерват, като участва в състава на храстовата растителност. Популацията му е представена от десетки индивиди и е стабилна. Няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

***Carpinus betulus* L.** (обикновен габър) – видът е разпространен на територията на целия резерват, като популацията му е представена от стотици индивиди. Популацията е стабилна,

като няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

Mercurialis perennis L. (многогодишен пролез) – видът е широко разпространен на територията на целия резерват, като участва в състава на тревната растителност. Популацията е представена от хиляди индивиди, като няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

| 16

Corylus avellana L. (леска) - видът е разпространен на територията на целия резерват, като популацията му е представена от стотици индивиди и няма стопанска стойност. Няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

Galium odoratum (L.) Scop. (миризливо еньовче) - видът е широко разпространен на територията на целия резерват, като участва в състава на тревната растителност. Популацията е представена от хиляди индивиди, като няма потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

Acer platanoides L. (шестил) – видът е разпространен на територията на целия резерват и участва в състава на храстовата и дървесната растителност. Популацията му е представена от десетки индивиди и няма стопанска стойност. Не са установени потенциални заплахи, които биха довели до промяна на благоприятното ѝ състояние.

Инвазивни видове във флората на резервата

На територията на резервата не са установени находища на инвазивни видове.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

| 17

Ползувана литература

- Велчев, В.** (ред.) 1982, 1989. Флора на Народна Република България. т. 8-9. Академично издателство “Проф. М. Дринов”, София.
- Гарелков, Д.** 1967. Основни принципи при типологичната класификация на буковите гори с Стара планина. – Горскостопанска наука, 6 (1): 3-20.
- Делипавлов, Д. & Чешмеджиев, И.** (ред.). 2003. Определител на растенията в България. Академично издателство на Аграрния У-т, Пловдив.
- Йорданов, Д.** (ред.). 1963–1979. Флора на Народна Република България, т. 1-5, 7. Академично издателство “Проф. М. Дринов”, София.
- Кожухаров, Ст.** (ред.). 1992. Определител на висшите растения в България. Наука и изкуство, София.
- Кожухаров, С.** (ред.) 1995. Флора на Р България. Т. 10. Академично издателство “Проф. М. Дринов”, София.
- Маринов, М.Д., Стоянова, Н.** 1982. Върху еколого-типологичната характеристика на буковите гори в долния буков подпояс на централна Стара планина. – Горскостопанска наука, 19 (2): 3-17.
- Маринов, М.Д., Стоянова, Н., Попов, Г., Стипцов, В.** 1987. Еколого-фитоценологична характеристика на буковите гори в горния планински пояс на Средна Стара планина. – Горскостопанска наука, 24 (6): 10-20.
- Закон за биологичното разнообразие.** Държавен вестник бр. 94/16.11.2007, стр. 2-44.
- Закон за лечебните растения.** 2000, 2006. ДВ бр. 29/07.04.2000 г., 9-21, изм. ДВ бр. 65/2006.
- Пеев, Д.** (ред.). 2012. Червена книга на Република България. том I Растения и гъби.
- Пенев, Н., Гарелков, Д., Маринов, М., Наумов, З.** 1969. Типове гори в България. Изд. ССА, София.
- Петрова, А., Владимиров, В. & Георгиев, В.** 2012. Инвазивни чужди видове растения в България. Издание на ИБЕИ, БАН. 319 с.
- Проект „Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове – фаза Г”, <http://natura2000.moew.government.bg/>

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и
от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма
„Околна среда 2007-2013г.”

Министерство на околната
среда и водите